

ANTOLOGIE ČESKÝCH POVÍDEK

PROMĚNY KAFKOVY PRAHY

JAROSLAV RUDIŠ, ONDŘEJ NEFF,
KRISTÝNA SNĚGOŇOVÁ, MILOŠ URBAN,
KAROLÍNA MEIXNEROVÁ, MARKÉTA PILÁTOVÁ,
MICHAELA MERGLOVÁ A DALŠÍ

ANTOLOGIE ČESKÝCH POVÍDEK

**PROMĚNY
KAFKOVY
PRAHY**

VÁCLAV KOTRMAN, JAROSLAV KŘÍŽ (eds.)

Tato publikace byla vydána s finanční podporou
Ministerstva kultury České republiky.

MINISTERSTVO
KULTURY

© Marek Epstein, Veronika Fiedlerová, Pavel Fritz, Václav Kotrman, Jaroslav Kříž, Karolína Meixnerová, Michaela Merglová, Ondřej Neff, Markéta Pilátová, Ilona Podivínská, Miroslava Rezlerová, Jaroslav Rudiš, Kristýna Sněgoňová, Miloš Urban, 2024

Illustrations © Jiří Lode, 2024

Translation © Michaela Škultéty, 2024

Cover art © Lukáš Tuma, 2024

Czech edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2024

ISBN 978-80-278-0223-4 (print)

ISBN 978-80-278-1525-8 (ePub)

ISBN 978-80-278-1526-5 (mobi)

ISBN 978-80-278-1527-2 (pdf)

Praha nás nepustí. Ani Tebe, ani mě. Tahle matička má drápy.

Franz Kafka

EDITORSKÁ POZNÁMKA NA ÚVOD

U plynulo sto let od úmrtí pražského spisovatele Franze Kafky (3. července 1883 až 3. června 1924). I po této době je jeho dílo stále populární, a to nejen u nás ale v podstatě po celém světě. Romány *Amerika (Nezvěstný)*, *Proces*, *Zámek* a zejména novela *Proměna* jsou svým zpracováním stále aktuální a lákají i současné čtenáře. Proto jsme se v nakladatelství rozhodli uctít tohoto literáta netradiční sbírkou povídek současných autorů na motivy jeho děl.

Antologie povídek *Proměny Kafkovy Prahy* přináší několik příběhů současných českých autorů různých žánrů. Geograficky se povídky odehrávají především v Praze, na což odkazuje nejen název publikace, ale také se to váže k samotnému Franzi Kafkovi, neboť většinu života prožil v našem hlavním městě, jehož atmosféra velmi ovlivnila jeho díla. Několik povídek je i mimopražských, v nich se odkazuje zejména ke Kafkově tvorbě. Příběhy jsou z různých časových dob. Čtenář se tak bude pohybovat v minulosti, hojně v současnosti, ale pár povídek je i z blízké budoucnosti. Možná to nebude vždy zřejmé, ale to také tak trochu patří k recepci díla Franze Kafky. Určitě v několika příbězích potkáme „slavného“ pana K. Třeba se někde objeví i sám literát!

Antologie povídek je poskládána především ze současných populárních autorů české literatury a naším záměrem bylo prolnout autory různých žánrů od čisté společenské prózy až po žánrovou sci-fi tvorbu. Výsledkem je pestrá mozaika, která přináší netradiční uchopení díla pražského spisovatele Kafky, a to i očima několika teprve začínajících autorů. Všechny

zde otištěné povídky jsou publikovány poprvé, až na mikro-povídku Jaroslava Rudiše *Max, Marta a zámek v Berlíně*, jež poprvé vyšla v německém jazyce. Závěrečná esej též od Jaroslava Rudiše byla také již publikována v českých novinách, ale v rámci vyznění *Proměny Kafkovy Prahy* nám připadá vhodná k uzavření této sbírky povídek, neboť důraz je kladen na proměny města a letmo v ní autor zmiňuje také Prahu, přestože se esej zaměřuje na Liberec, respektive v očích Franze Kafky na Reichenberg. Město, které slavný literát poznal, i když jenom krátce.

Ať se antologie zaryje do Vašich duší, neboť jak řekl Franz Kafka: „Kniha musí být sekerou pro zamrzlé moře ukryté v nás.“

Markéta Pilátová (* 1973)

Markéta Pilátová je spisovatelka, novinářka a hispanistka. Píše pro dospělé i pro děti. Za své knihy získala ocenění Zlatá stuha a Cenu dětského srdce SUK a Cenu beProud. Třikrát byla nominována na cenu Magnesia Litera a Cenu Josefa Škvoreckého.

Dvě její dětské knihy byly zařazeny do prestižního mezinárodního katalogu *The White Raven* i do českého katalogu *Nejlepší knihy dětem*.

Překládá ze španělštiny a portugalštiny. Její romány byly přeloženy do dvanácti světových jazyků. Když zrovna knihy nepíše, předčítá z nich českým i zahraničním čtenářům v knihovnách, ve školách a na festivalech.

DOKTOR FAVARROL

Syn pražského emigranta přemítá, co je tak zvláštního na tom pocitu, který ho nutí navštívit otcovo rodné město. Přitom tam již v minulosti byl na stáži a zrovna moc se mu tam nelíbilo. Přesto se úspěšný argentinský lékař Favarrol odhodlá a znovu navštěvuje tu šedivou českou metropoli. Nemůže ale pochopit, proč v pražských ulicích na každém kroku cítí ducha Franze Kafky.

Nikdo, ani já, doktor Favarrol, nedokáže určit, v jakém okamžiku, kdy přesně se rodí lhostejnost. Zamrzlé od-cizení. Otupělost. Kde končí a začíná vražda na papíře.

Moje nemocnice stojí v krásné aleji plné pořád dokola kve-toucích modrých jacarand. Na ty stromy s modrými květy jsem vzpomínal v šedivé Praze. Tam bylo všechno oprýskané, ale taky zvláštním nostalgickým způsobem, kterému rozumí-me jen my Argentinci a Češi, krásné. Pamatuju si, jak jsem tam jako každý cizinec, který se ještě na konci padesátých let v Praze mohl ocitnout, četl Borgesovy překlady Kafky. A jako tolik cizinců jsem měl pocit, že Kafka se dá pochopit jenom v tomhle městě a jen v ulicích s vlhkými kočičími hlavami. Chápal jsem, proč i my říkáme „cosa kafkiana“ – kafkárna, když se nám zdá, že něco temně nesmyslného a odcizeného nenasytně chňapá prackou po našich životech.

Ta stáž v Praze, ve staré nemocnici plné rozvrzaných lů-žek, pachu moči a špičkových odborníků, kteří nestihli nebo nemohli emigrovat, byla příliš dlouhá. Nemohl jsem si zvyk-nout na smrad rozvařeného zelí, co v hrnci neustále připalo-vala moje bytná, na ustrašené pohledy chodců, kdykoli jsem promluvil češtinou s těžkým přízvukem. Poslal mě sem otec. Narodil se tady a myslel si, že ve městě, kterému říkal Mat-ka měst, pochopím svoje kořeny. V Argentině na mě mluvil česky, ale na jazyky jsem nikdy moc dobrý nebyl. A moje češ-tina, kterou jsem mluvil jenom s ním, byla plná španělských vycpávek, a v pubertě, v nějakém nejasném vzdoru, jsem s ním česky mluvit přestal. Matka mi to vycítala, prý to zhor-šilo jeho deprese. Byla to hodná ženská, sestřička v nemocni-

ci, kde otec pracoval. Milovala ho tak moc, že snášela dlouhé měsíce, kdy skoro s nikým nepromluvil ani slovo a zavíral se na dlouhé hodiny do pracovny nebo na záchod, nebo nechodil do práce a jen hleděl do stropu. Byl to kardiolog jako já. Žid, co utekl před fašisty. Kafku nikdy nečetl. Nechápal, proč jsem v Praze nezůstal, jak si naivně maloval, když si myslel, že se do jeho země bezhlavě zamiluju. Já se vrátil a on byl zklamaný. Říkal, že jsem Evropan a že moje místo je tam. Mluvil samozřejmě o sobě. On sám se nedokázal odhodlat k tomu, aby se vrátil do Prahy, aby tam alespoň zemřel. A tak tam poslal mě. Na stáž do bezesporu skvělé nemocnice, k bezesporu skvělému dávnému kolegovi. Do toho umírajícího města plného kostelů, temných uliček páchnoucích kočičí močí, do zimy a k lidem pošlapaným světlými zítřky soudruhů, kteří jako by se nikdy nemyli a žili životy Řehoře Samsy, proměnění v šedivý, poslušný hmyz, vylekaný každým slunečním paprskem.

Věděl jsem ale, že tam patřím. To byla možná jediná věc, kterou jsem kdy v životě doopravdy věděl. Patřil jsem tam. Tak, jak nikdy nebudu patřit do zářivého, mihotavého světla širokých tříd lemovaných platany v Buenos Aires. Nepatřím do dobrého ovzduší města, kde našel můj otec azyl a smutek po domově, ze kterého se nikdy nevzpamatoval. Chtěl, abych se z toho vzpamatoval za něj. Patřil jsem do Prahy a nechtěl jsem patřit nikam jinam. A zároveň jsem nechtěl projít proměnou.

Říkat „moje nemocnice“ opravdu mohu, protože jsem ji nechal vybudovat za své peníze a léčím v ní pacienty zdarma. Což je v Argentině opravdu velká výjimka. Ta výjimka však dnes končí, protože jsem nedokázal přejít přes tichou ledovou pláň plnou šustivých papírů. Selhal jsem. Všichni moji pacienti s nemocným srdcem bez mých bypassů a specializovaného týmu buď umřou, nebo budou po zbytek života přežívat s těžkými bolestmi a vědomím, že jsem je zklamal.

Byl jsem vždycky vzorný. Hodný chlapec, snaživec, co dobře studoval a přes záchvaty vzteku v pubertě to dotáhl daleko. Píle, inteligence a zručnost mne dovedly k cíli. Chtěl jsem pomáhat lidem a někým významným se stát. Za to první může moje výchova a za to druhé pobyt v Americe. Moje nemocnice... odpusťte, že se k ní stále vracím, ale ano, je to nejlepší nemocnice v Buenos Aires! Prostorná, světlá budova, zdvořilý personál, kuchyně zásobená z vlastního skleníku a farmy, dokonce malá kaple vzadu v zahradě. Všechno jsem dokonale promyslel, všechno jsem dokonale zařídil. Operoval jsem téměř každý den, přednášel studentům na univerzitě, vzdělával se, jezdil po kongresech, zplodil jsem dvě zdravé, inteligentní děti, které půjdou v mých stopách. Prostě „good boy“, jak láskyplně říká moje americká manželka.

Kdysi jsem dobrovolně odešel z vyhlášené fakultní nemocnice, v níž jsem, po stáži v Praze, začínal jako chirurg. Za diktatury jsem neměl na výběr. Buď bych musel lízat vojenské boty pohlavárům a léčit jejich prostaty, nebo něco daleko horšího. Někteří kolegové museli podepisovat úmrtní listy lidí, kteří nikdy nezemřeli přirozenou smrtí, ale byli shozeni z letadel do moře nebo je umučili bývalí esesáci. Ti sem utekli jako můj otec, ale po válce. Utíkali sem, protože jim vlivní němečtí osídlenci v Patagonii, ale i v hlavním městě zajistili falešná pozvání a papíry a vojenská vláda jim po převratu dala znova smysl života. Jejich zručnost se ve vojenských mučírňách těšila velké úctě. Ohmatávat mrtvá těla jsme pak museli ale my, obyčejní doktoři. Jistěže jsem myslel na Kafku. Na Prahu. A na jiné mučírny, ty komunistické, o kterých mi vyděšeným, tichým hlasem vyprávěl přítel mého otce, který přežil koncentrační tábor. A pak taky ohledával mrtvé, v komunistických márnících. Raději jsem se tehdy sbalil, opustil ty světlé, ještě výstavní třídy Buenos Aires a odjel na venkov. Ordinoval jsem od šesti ráno do šesti večer a jezdil po farmách, rodil děti a predepisoval masti na kuří oka.

Pak začaly lepší časy. Zemi sice vojáci přivedli na buben a zadlužili, ale přece jen nakonec odešli. Měli jsme pocit, že dýcháme volněji. Vrátil jsem se do Buenos Aires a požádal si o stáž, tentokrát v Americe. Zůstal jsem tam pět let. Pět let, během kterých jsem si připadal jako Alenka v říši divů – moderní přístupy, přístroje, lidé bez mindráků, kteří říkají, co si myslí, a především nové metody operací srdce. To byl můj směr, nová cesta. Moje ruce zvládly bez zachvění i ty nejsložitější úkony operatéra. Měl jsem úspěch, opravdu velký, americký úspěch. Šetřil jsem, abych se mohl vrátit domů a léčit Argentinec.

Myslíte si, že soukromá nemocnice, v níž se léčí chudí za státní pojištění, je nesmysl? Ano i ne. Dlouho to šlo, skoro dvacet let. Grant za grantem, dotace za dotací, dobrovolník za dobrovolníkem. Jednotlivosti, které dávaly srozumitelný celek. Pak ale přišel bod zvratu, nebo zlomu, nebo jak se to říká v románech, které nemám čas číst. Přišla vláda muže, který podepsal smlouvu s ďáblem volného trhu. „Musíte si vydělat na to, abyste mohl léčit chudé a dávat jim vaše drahé by-passy. Tak to je a basta. My se inspirujeme Spojenými státy, abyste věděl! A vy moc dobře víte, mnohem lépe než já, jak to tam chodí,“ řekl mi ten muž hlasem lidového vypravěče. „Ale my nejsme ve Spojených státech! Tady jsme v Argentině, naše realita je jiná, příjem na hlavu je jiný, pojištění je jiné, ulice jsou jiné, dokonce i infarkty vypadají jinak!“ argumentoval jsem, ale zřejmě nepřesvědčivě. „Tak přece jen jste komunist! Slyšel jsem, že pocházíte z Československa, to je přece sovětský satelit.“ Zvedl své obočí a odkudsi ze záhrobí jsem uslyšel Kafkův smích.

Věděl jsem, že tento muž bude mít na léčení v mé nemocnici vždycky dost peněz. Celá jeho rodina i rodiny jeho milenek. Veřejné mínění, jak se říká v novinách, které nemám čas číst, nebylo a není na mé straně. Všechno je jinak, tržní vztahy jsou nastavené tak, jak mají být nastavené, aby systém

fungoval co nejefektivněji. Stát nemá peníze na utopické nesmysly o dobré zdravotní péči přístupné pro všechny. Možná že v tomhle jsem opravdu komunista. Psal jsem články, moji kolegové je psali, sestry sepisovaly petice, bušilo se do skály holými klouby, vysvětlovalo se velice, velice marně.

„Chce to háelpéčko!“ vysvětlil mi novinář, kterému jsem zachránil srdce. „Co prosím?“ ptal jsem se nechápavě. „Há-el-pé-čko,“ slabikoval pomalu. „Hluboce lidský příběh, jak se říká v naší branži. Víte, musíte lidi dojmout, ne po nich něco chtít!“ – „Dojmout? Copak jsme nezveřejnili všechny případy lidí, kteří se u nás léčí? Souhlasili s tím v rámci záchrany nemocnice, sám jste mi s tím přece pomáhal!“ připomněl jsem mu. „Ano, ale to jsou všechno takové ohrané, přežvýkané staré vesty!“ – „Přežvýkané staré vesty?“ nechápavě jsem po něm opakoval. „Lidi, co nemají na to, aby se vyléčili, jsou staré vesty?“ – „Ale no tak, doktore, víte, jak to myslím,“ rozčilil se novinář. „Tohle tady bylo stokrát, stokrát se o tom psalo, dokonce i v pravicových plátcích! I fašouni se občas chtějí dojmout! Jenže tohle, doktore, už někde četli stokrát!“ – „A co stokrát nečetli?“ zeptal jsem se rezignovaně. „To kdybych věděl, tak bych to hned napsal, abych se tady před vámi necítil jak impotentní idiot,“ shrnul novinář.

Přemýšlel jsem v noci o tom, co argentinští čtenáři levičového i pravicového spektra stokrát nečetli. A pak jsem na to konečně přišel! Nepočkal jsem, až si to rozmyslím. Protože kdybych počkal do rána a uviděl svou ženu, jak vstává a usmívá se na mě z polospánku, nebo kdybych uslyšel první ranní zapraskání parket v pokoji, byl bych ten nápad na „háelpéčko“ zavrhnul. Dostal bych strach. A strach si nesmím dovolit. Svědomí mám jen jedno. A to mě nesnesitelně tíží. Tíží mě prohra s byrokraty, kteří nikdy neuvidí zbytečně umírat lidi, co by se mohli uzdravit, kdyby se přehodnotil schválený rozpočet. Takové extrémní, příliš silné, nechutné obrazy oni nikdy neuvidí. Já ano. A nechci se na to dívat, stej-

ně jako oni. „Nemám na to koule“ – jak by nejspíš řekl novinář. Ale na to, abych nalil trochu kyanidu do plastického pohárku, na to ještě díkybohu koule mám.

A v noci jsem si umínil, že až se odehraje ona proměna, že tady nezůstanu. Potkám se s otcem, možná i s Kafkou, v Praze. Vrátím se konečně tam, odkud jsem neměl odcházet, přestože jsem se bál, že tam proměna nastane mnohem dřív a mnohem nesmyslněji. Bál jsem se toho města, které patří spíš stínům malovaným melancholií než čemukoli jinému. A přestože působilo dojmem, že umírá, věděl jsem, že už umíralo tisíckrát a vždycky se dokázalo vzpamatovat. Tu tichou nepoddajnost jsem neměl opouštět. Ale bál jsem se prázdných kaváren s otiskem dávného lesku, tenounkých porcelánových hrnků, kostek cukru a bál jsem se zimy a pachů těžkých, většinou vařených jídel, jakoby udělaných z kynutého cementu.

A přesto jsem tam měl zůstat. Můj přízvuk by se časem rozplynul, jakmile bych si našel nějakou Češku, moje chuťové buňky by si zvykly na všechnu tu zbytečnou mouku a máslo v omáčkách, na žloutkové dorty a na kafe, co se zalévá horkou vodou a pije se i s lógreem. Mohl bych se v hospodách občas scházet s bývalými španělskými republikány, kteří v Praze dostali azyl, když utekli před Frankem, tak jako kdysi můj otec před Hitlerem. Mluvili bychom spolu španělsky a pili to nejlepší pivo na světě a přesvědčovali se, že za to pivo to stojí, snášet v Praze všechny rány osudu.

A časem bych si zvykl i na tu spoustu tmy a zimy, na sních špinavý od sazí, na to, že pacienti příliš nedbají na hygienu a nikdy nepoužívají parfém, protože žádný nemají, ale že to nevadí, protože tady málokdy bývá opravdové horko. Nikdy jsem se neměl vracet. V Praze bych totiž prošel proměnou v něco, co se dokáže přizpůsobit, protože musí a má na to sílu. A ta síla vychází z pocitu, že se někde cítíte doma. A já se cítil doma tam. V těch křivolakých uličkách, co vedou k hradní-

mu nádvoří, v těch oprýskaných, polorozpadlých, vyrabovaných palácích s okny zatlučenými dřevěnými deskami, v těch barokních kostelech a v řece, která se nedá srovnat s tou širokánskou kalnou masou vody v Buenos Aires, co na ní sedí lodě jako obrovské bílé kachny a přistávají tam tisíce a tisíce emigrantů odevšad. V Praze nepřistával nikdo a nikdo si nemyslel, že by tam mohl začít nový život. Ani já ne, přestože jsem to věděl. Ale dokázal jsem přesvědčit sám sebe, že je to plán mého otce, se kterým nemám nic společného a už vůbec ho nechci plnit. Nedokázal jsem si představit, že by ten starý mrzout mohl mít v něčem pravdu. Jak je možné, že někde, kde se vám ani trochu nelíbí, se přesto cítíte doma?

Měl jsem si přečíst všechno od Kafky, ale ne v Borgesových překladech, které, jak mi řekl přítel novinář, jsou mizerné. Borges prý německy moc neuměl. To by se myslím Kafkovi moc líbilo, že ho v Latinské Americe proslavil muž, co o sobě drze prohlašoval, že ze všeho na světě nejvíc by si přál být Kafkou. A pak šel a pořídil diletantské překlady jeho díla. A stejně jako Max Brod byl přesvědčený, že předmět jeho zájmu je geniální, a není tedy třeba ani respektovat jeho přání, ani se trápit s kvalitou vlastní práce, jsem já přesvědčený, že Kafka měl smysl pro humor. To se mi v Praze líbilo nejvíc. Ti lidé, proměnění v hmyz, po kterém kdekdo šlapal, se pořád něčemu smáli. Ve smradlavých hospodách, kde si připíjeli se špicly, v nemocnici, kde neměli skoro žádné léky, se dokázali smát tomu, že na infarkt můžou předepsat tak akorát acylpyrin. Ale já to teď nedokážu. Nedokážu sám sobě říct, že je to všechno jen další kafkárna, krmení pro dalšího lhostejného úředního šimla, co si stejně vždycky pojede po své trase a je zbytečné se mu stavět do cesty.

Psali o tom opravdu všichni. Všechny má oběť dojala. Založili dobrovolné sdružení dárců slavné Favarrolovy nemocnice. Dary přišly i ze zahraničí a muž volného trhu se veřejně kál a přišel na můj pohřeb. Nechal jsem mu totiž dopis na

rozloučenou, který nechal novinář vytisknout palcovými tiskovými tlačítky na první straně. Všechno se urovnalo.

A já se konečně vrátil. Chodím s ostatními *arconauty* do kavárny Arco, obdivuju modelky Maxe Švabinského, co sem chodí ucucávat koktejly, pozoruju makléře, intelektuály a malíře, mám čas číst romány, o kterých si s nimi každý den povídám. A někdy jdu navštívit otce v jeho starém bytě. Lehnu si do jeho postele a počkám, až se setmí a on rozsvítí lampu a začne mi předčítat noviny z trafiky na rohu. Konečně je totiž se mnou spokojený. Konečně má pocit, že jsem udělal dobře, když jsem ho poslechl. Jeho volání. Volání domova. Volání proměny. A Kafka mi nad kávou v tenounkém porcelánovém, téměř průsvitném šálku se zlaceným okrajem řekl, že své knihy považuje za škvár, že nejlepší věci, které kdy napsal, jsou pečlivě vyplněná úřednická lejstra. Zasmáli jsme se tomu a já mu vyprávěl o tom, jak moc je v Argentíně slavný, a líčil jsem mu slepého spisovatele, který ho proslavil. To ho zaujalo nejvíc. Borgesova slepota, ten detail, pro Borgese samozřejmě strašný, ho zaujal a pořádkem si pro sebe opakoval, že ho kdesi za velkou kaluží proslavil slepý spisovatel. Max Brod o tom okamžitě zatoužil napsat divadelní hru. Ty večery s nimi a s otcem byly úplně jiné než život s americkou ženou, dvěma dětmi a nemocnicí, co byla mnohem víc mým dítětem než všechno ostatní. A když neměla existovat, neměl jsem existovat ani já.

Teď to všechno bylo daleko, uzavřené, odžité. V Praze mi bylo tak dobře! Pochopil jsem, že z tohoto místa se neodchází.

Miloš Urban (* 1967)

Miloš Urban je český spisovatel, překladatel a nakladatelský redaktor. Debutoval v roce 1998 *Poslední tečkou za Rukopisy*, následovalo *Sedmikostelí* (1999) a *Hastrman* (2001), který obdržel cenu Magnesia Litera za prózu a v roce 2018 se dočkal úspěšné filmové podoby v režii Ondřeje Havelky.

Mezi dalšími romány, např. horory *Santiho jazyk*, *KAR* nebo *Boletus Arcanus*, autor vydal i originální architektonické sci-fi *Urbo Kune*. Roku 2012 mu vyšel prvorepublikový román z pracovního prostředí, a sice *Praga Piccola*, odehrávající se v libeňské automobilce Praga.

Odeset let později opět navázal obdobím první republiky, ale jiným tématem v románu z pražských jatek *Továrna na maso*. V roce 2024 mu vyšel román *Dr. Alz.*

OKNO DO BEZEJMENNÉHO PARKU

Výhled oknem do dvora může vždy přinést nový obraz. Zcela určitě to tak je, pokud hned za dvorem existuje park, kde se neustále mění jeho obyvatelé, tedy spíše návštěvníci. Každý pohled oknem tak přináší nový příběh, co když to ale může předznamenat i budoucí tragédii?

Mám okno do zahrady. Ale není to zahrada, je to dvorek a pod ním parčík, který nemá žádné jméno. Když říkám pod ním, tak proto, že náš dvorek s klepadly, kde dávno už nikdo koberce neklepe, a šňůrami na prádlo na obrácených účkách z železných trubek je na terénní terase, které se v angličtině říká ha-ha pro použití u zámku či větší farmy a správný název pro městskou zástavbu je dvorek anglický, někdy švédský. Tady však nemá funkci odrazení dobytka od panského sídla, ale aby dům z roku 1915 držel své uliční nivó na čelní, východní straně. A poněvadž tu terén klesá, vyrovnali to kdysi tou zapuštěnou zdí a vznikl visutý dvorek Semiramidin, který pěkně vydláždili. Nikoli cihlami ani kostkami, ale plochými kameny na stojáka. Většina z nich je pod hlínou, kterou sem nanosil čas. Ty viditelné jsou krásné a já na ně koukám z okna. Po dešti se lesknou.

Bezejmenný park je obklopen starými domy na naší straně, zleva pak novějším panelákem, zepředu a zprava opět starší zástavbou, které hlukem své zahrádky dominuje hospoda U Kašpárka. Je v něm sedm vzrostlých kaštanů a čtyři platany, ty jsou ještě vyšší. Náš dvorek vyhnal do mnohem menší výšky tři lipky, jimž kdysi uřadili kmen, aby se zbylé pahýly ježily zelenými korunami. Ty sahaly až k mému oknu v prvním patře, ale teď jsou pryč. V garsonce mám mnohem víc světla a do bezejmenného parku za lipkami je krásně vidět. To nebylo, co tu bydlim.

Konečně nemusím tolik litovat toho, že nemám okno do ulice. I tady se něco děje, a jistě se dělo i dřív, jenom jsem na to neviděl, alespoň ne z okna, a já nejsem z těch, kteří by šli jen tak na blind.

Psi, veverky, kosi, strakapoud, straka, sojka, zajíc, o němž nevíme, zda je to ten samý, co jsem ho viděl na zrušeném úseku trati mezi Zahradním Městem a Vršovcemi, nebo nějaký úplně jiný... *Lepus urbanus*, zajíc městský. Dokud tu ony lípy sršatily se svým bujným větrovím, vůbec jsem o něm nevěděl. Ale co je ořezali, všechny ty bradavičnaté odporné listy vztahující se na vrbových větvích až téměř k mému oknu, vidím do parčíku dobře. Mám stromy rád, ale ten ořez jsem uvítal; na těch lipových listech se totiž tvoří výrůstky, entity svébytné a vlastně ani ne cizopasně, vyrůstající jako už vrozená bytost z listu samotného, přestože k němu nepatří. Ten jev pozorovali už dávní Řekové, a dokonce ty červovité prodlouženiny trčící z plochy listu sbírali a používali pro lektvary a výrobu užívacích prášků. Jak jsem se dočetl ve sto let starých ročnících časopisu *Pestrý týden*, výroba zdravotních tablet je veskrze moderní vynález, ale ony „prášky“, které za často v našem uvažování o zdraví s tabletami zaměňujeme, jsou opravdu antickou nebo starověkou záležitostí.

Byl jsem to já, kdo na domovní schůzi majitelů bytových jednotek nějakou úpravu oněch tří lip inicioval, a tak nyní stojí pod mými okny tři zlověstné kyje, a kdyby krev byla zelená, tak se tam zelení právě v těch listech, kterými stačily zmračené stromy obrůst.

Vidím daleko. V tom slavném filmu *Okno do dvora* to všechno vypadalo jako *opera aperta*, přestože se nakonec ukázalo, že to tak vůbec není, i když ten výhled na protější činžák byl k nezaplacení. Kolik viditelných lidiček, tolik viditelných projevů, avšak těžko zbadatelných osudů. Já takový výhled nemám, přes všechnu tu myriádu kaštanových větví přes den rozeznávám za parčíkem pár oken; když se za nimi po setmění svítí, to je jiná, moc rád bych ty vzdálené sousedy pozoroval, jenomže stromy mi dovolí jenom ta žlutá a bílá světlá, lidské siluety už ne.

Tento poklidný vzorec byl nečekaně narušen minulou sobotu, kdy tucet mladých lidí slavilo na dvorku něčí narozeniny. Grilovali, pili pivo, cidery a víno, vše s mírou. Jeden klučina s nimi, asi tři roky, charismatický tvor, jenž bude jednou všem žehnajícím papežem, a jedno mimino v dobré náladě, malinkatý Buddha.

Byl jsem si ve sklepě pro kolo a potkal dvě ženy přinášející na dvoreček shora z druhého patra dobrotu, a když jsem tam po dvou hodinách kolo vracel, ženy venku kouřily elektronické cigarety, zatímco jejich partneři za plotem a pod zídou, tedy v parčíku mezi stromy, tak krásnými a vysokými, že bych každý z nich nejraději opatřil bleskosvodem, hráli kopanou, což jsem tu ještě nikdy nezažil a udělalo mi to radost. Běhal mezi nimi černý jorksír od nás z domu.

Nemám okno do ulice, ale kdybych měl, díval bych se pořád, zda po chodníku kolem areálu gymnázia před hodinou tělocviku zrovna neběží dívky, a připadal bych si jako voyeur. Připomínají mi roky mého mládí, trochu jim závidím, a jak spěchám na tramvaj, snažím se za nimi neotáčet. V jejich věku by mě ani nenapadlo se za nimi podívat.

Jsem rád, že hříchy se mi spíše vyhýbají, anebo já se nakonec docela úspěšně vyhýbám jim. S ženami to nemám lehké, a přestože si myslím, že hříšně smýšlejí muži jako ženy, že v tom hříchu není rozdíl mezi pohlavími, přesto některým věcem vůbec nerozumím. A to vůbec nesouvisí se vzděláním. Oknem do bezejmenného parku se dívám do své minulosti a snažím se alespoň něco málo pochopit.

Když jsem býval v Želízech, v té úlevě od Prahy, cítil jsem se na svém mrňavém balkónku s tepaným zábradlím nikoli jako v železech, ale železem posilněn. Byla tady ta krásná dívka, vezmu si ji, otec jistě bude souhlasit, poněvadž sám se bude chtít dočkat vnuků, možná i vnuček, kdyby muselo být, ale Boží stvoření to budou všechny ty děti, a Julie má smysl pro umění, zvláště pro architekturu, zná v Praze sta-

ré chrámy, Štupartskou uličku, radnici a Obecní dům u Prašné brány.

Dívám se parkem dozadu a znovu jsem tam.

Ta zdejší normálnost, nad níž se nedá nežasnout. Lidé tu mají záhonky s jahodami, když se láme květen a červen, první už dozrávají a děti je sbírají do plastových misek a samozřejmě u toho mlsají, přestože by neměly. Jejich prarodiče, u nichž tu jsou na víkend, o tom vědí, ale tváří se přísně: přines všechno, co je dost červené, aby bylo dost náplně do knedlíků. I já potom jásám nad tím sběrem, kuličky z tvarohového těsta (ty velké bakule nesnáším) sypané strouhaným tvrdým tvarohem, cukrem krystal a polité rozpuštěným máslem. K tomu káva, děti kakao. V takových chvílích, při těchto obědech, kdy dovnitř vane od potoka a záclony se občas vzdují, se propadám třeba o padesát, o sto let zpátky. Na zdi je křížek v dokonalé vertikále i horizontále a paní domácí po jídle, které je vlastně samo o sobě moučníkem, nabídne namísto dezertu štopičku rosolky. Rosolkou nazývá rybízový likér. Vždycky přikývnu, přestože nechápu, proč by se sladké jídlo mělo zapíjet sladkým nápojem – mé kafe je vždycky černé a hořké –, obrátím tu štopku do sebe a jdu na pivo k Blance; třeba tam budou motorkáři a možná přijede i prezident.

V Želízích pěstuju na zahradě rajčata. Paní domácí mi je předsadila, abych je později přestěhoval do velkých nádob. Jsem malověrný, bojím se, že se jim něco stane. Ale jak stárnu, mám čím dál zelenější prsty, jako mytický zelený muž, v mém případě nikoli z přírodního světa, ale z Prahy. Nejde mi to, paní domácí mi vždy slíbí, že než zase za čtrnáct dnů přijedu, bude mi je zalévat a odhánět mšice; prý je bude z nádobky stříkat česnekovým roztokem. Jak židovské, zasmál jsem se, ale evidentně to nepochopila.

Nořil jsem se nahý do potoka, ráno, když ještě všichni spali, a pak ve sportovních trenýrkách pobíhal kolem parcel, kde se čím dál víc stavělo tam, kde to dříve bylo nemyslitelné,

prodíral se křovisky, kde za ploty nebyla pěšina. Některé vily jsou tu staré, pamatující Rakousko. Ale mají tak velké pozemky, že je noví majitelé dělí a prodávají na stavbu skromnějších obydlí vybraných z katalogu developera. Nevím, jestli mi z toho má být smutno. Já tyhle věci neovlivním, i když bych mohl – mohl bych psát články a burcovat a brát se o to, aby k takovým hloupostem nedocházelo, vždyť kolik lidí se do tohoto úzkého kokořínského dolíku asi tak vejde? Sem, do těch černých slatin? Ale přibývají a já nad tím mávám rukou, a to doslova, poněvadž mě berou záda, ten chiropraktik posledně mi nepomohl. Obratle srovnal, to mu nemohu vzít, ale vývrtku mezi lopatkami mi nevyndal a rozhodně mě nezbavil bolesti vystřelující až do prstů pravé ruky. Říkám si poprvé v životě: jak sladké by bylo umřít. Poněvadž když už pro nic jiného, byl bych zbaven téhle odporné bodavé bolesti. A je to taková banalita: koho kolem třiceti nebolí záda, zvláště když v práci sedí?

Možná záda bolí i manuálně pracující. Byl jsem za kamarádem v továrně, kde musí být na place, aby sledoval a zapisoval si dostatek – nebo naopak nedostatek – výrobního materiálu. Chodí mezi dělníky s tabletem a elektronickou tužkou v ruce, ty jeho plastové, neviditelnými drátky prokvetlé stránky vypadají jako můj školní sešit před pětadvaceti lety. Nedalo mi to a zeptal jsem se ho, jestli ho něco bolí: záda, hlava, ruce, nohy?

Odpověděl, že ho nic nebolí, jenom ho strašně nudí ta práce.

Nudí... V továrně na letadla... Nic ho nebolí... Jen nudí.

Někdy bych si přál mít úplně jinou práci, než mám. Třeba tu jeho.

Říkám si, co je to kafkárna. To slovo jsem slyšel dřív, než jsem pak Franzovy texty četl. Možná sedí nejlépe k Zámku, asi i k Procesu. Jakkoli ve mně Zámek zanechal doživotní stopu, povídky se mi vpálily do paměti stejně nesmazatelně, ale když tyhle věci čtete v sedmnácti, v tom tvárném věku, podobně vás zaujmou i jiné texty, ne?

Právě že ne. Od Franze Kafky jsem přešel rovnou k četbě Sigmunda Freuda, k tomu, co z knihovny ještě nebylo ukradeno. Příbuzným autorem Kafky se mi jevil Ladislav Fuks, ale neměl jsem literární vzdělání, mohlo to být zcela mimo, a dneska si to porovnávat netroufám.

Ale když jsem se vracel do Želíz po té nesprávné straně potoka, překvapilo mě černé mazlavé bláto, které v údolí zne- možňovalo chůzi po stezce, přestože všude na svazích kolem bylo úplně sucho.

Je tak nepříjemné, že se tohle rozhodne zničit čistotu va- šich bot, jako by to bláto mělo svou vlastní zlou vůli. Možná ho způsobují ty kamenné hlavy nahoře nad vesnicí, vyseka- né tím samým Levým, co na této straně udělal hada. Ten už je téměř neviditelný, lezou na něj děti a pískovec se drolí pod jejich botičkami. Ale proč tak děsivé symboly? Že by jako chrliče na katedrálách, ve formách dračích, plazích a ďábel- ských či aspoň groteskních, měly odvést zlo od posvátného území? Deštivou náplavu od posvěcené vody v kropenkách? Ale co je tak cenného na vsi uprostřed úzkého údolí, do jis- té míry malebného, ale když vylezete nahoru mimo značené cesty, dostanete se do polí a luk, kde není nic a ani se těmi zarostlými prostory nedá projít, podobně jako dole v tom blátě.

Ale po silnici se jít nedá, umírají tu motorkáři a pěšák jim v tom pomáhat nebude. Silnice je pro jednostopé přitažlivá jako pivo pro vosu a občas to na ní klouzne. Zabil se tady táta holky, se kterou jsem chodil. Znal to tu jako své boty a byl fit, velmi mladý chlap, na to, že měl dvaadvacetiletou dceru; bylo mu pětáctýřicet. Nikdo přesně neví, co se stalo, na vozovce nebyly nalezeny stopy po brzdění, po smyku, žádné stopy po pneumatikách protijedoucího auta, které ho mohlo ohrozit, ať už byl v protisměru ten nebo ten, anebo řezali zatáčku oba. Ale po tom by přece něco zůstalo, rozlité části auta a motor- ky nebo, co já vím, dvou motocyklů.

Je strašné stěžovat si na to, že taková událost jinému člověku zničila něco, co možná nebylo důležité pro život, a vůbec ne pro smrt. Ale ono to přesně tak bylo a bolelo to jako velká protrpěná ztráta. Ztráta blízkého, který zemřel, je tragédie. Ztráta blízkého, který nezemřel, tragicky bolí.

Bydleli v Mělníku, nahoře ve starém městě, ve starém domku s dvorečkem, kde pro místo k bydlení sloužila i bývalá stodůlka. Právě tam přebývala Alžběta, otec jí to tam připravil k dvacátým narozeninám – aby byla doma, ale už samostatná, se samostatným vchodem z ulice přímo do budovy, a ne do společného dvora. Tohle se mi na něm ohromně líbilo. Táta, který ví, že dceru musí přenechat jinému muži. Co možná nejlepšímu, ale to už nechá na ní.

Když jsem tam přijel podruhé, zaklepal jsem na dveře bývalé stodůlky a potom dostal od jeho dcery kávu. Přišel na ni i on. Asi se na mě smluvili. Co říkám na motorky, chtěl vědět.

Řekl jsem, že než jsem se s Bětkou poznal, neměl jsem nikdy žádnou zkušenost ani s mopedem. A ano, na své Hondě 200 s nádrží lakovanou zlatě, staré padesát let, kterou jí daroval k jednadvacetinám, mě svezla na koupaliště. Jak stylové, jako z filmu z té doby nebo z dřívější, zlatá šedesátá. Tatínkova holčička. Miloval ji, chránil ji, ale přitom ji poslal do světa a věděl, co dělá, ostatně i její máma byla taková, přestože se motocyklů bála, stejně jako já, v tomhle jsme si rozuměli.

Mělník je hezký právě až nahoře, dole je to bída, ale úplně dole, mezi bývalými bažinami a dnešními železničními kolejemi a silnicemi, jež město pořád ještě neumějí pořádně obchvátit, je koupaliště, kam mě Bětko dovezla, a já musel uznat, že má moderní rodiče, což já sám za sebe říct nemůžu. Napadla mě tam na zeleno-modré osušce s motivem delfína myšlenka, že bych si tuhle holku chtěl vzít, naučit se jezdit na její a pak na tchánově motorce a mít aspoň dvě děti, o které by se tchyně, strašidelně mladá, starala jako máma a my s Bětkou měli víc času na sebe a na práci. Co bych si počal

v Mělníku jako redaktor, jsem toho lehce podmračeného, ale dusného dne neřešil, a zkoušel jsem vydržet lechtání stéblem na zádech, kterým mě Alžběta mučila a zkoušela, co vydržím. A zase se mi připomněl film z šedesátek. Černý Petr?

Když jsem tam byl po měsíci, přizvali mě ke společnému jídlu. Běťčina matka, krapet nafouklejší podobizna své dcery, se stejnými očima a nosem, mi nandala zapěčenou zeleninu s bulgurem, snad abych viděl, že tady nejsou žádní burani a že nebude guláš ani svíčková se šesti. Bylo to výborné. Táta měl na rtech nostalgii, v koutcích maličko zvednutou, pil pivo, my ostatní víno, na mé přání místní. Opatrně jsem vyzvěděl, dotazem zcela nenápadným, zda nejsou vegetariáni, nebo nedej bože něco ještě horšího, a byl jsem ujistěn, že ne, ale že v tom horku ani nemají na maso chuť. Maminka pak vědoucně dodala, že kdyby byla v mé kůži, zeptala by se úplně stejně.

Smáli jsme se na tykání. Jmenuje se Aleš. Jmenuje se Radka.

Probudil se druhý den ráno, jeho dcera ještě spala, a mně v tu chvíli došlo, proč chtěl předešlého večera číslo mého mobilu.

Horko ještě nebylo, ale noční chlad už pomíjel, červenec vstupující do druhé poloviny. Byl oblečený do kožené kombinézy a na nohou měl kotníkové tenisky, ne vysoké kožené boty, které jsem zahlédl u nich v předsíni a jinak je vídával na motorkářích v televizi. Podával mi černou přilbu, mám se s ním ještě před snídaní projet. Pak si uvědomil, že mám s sebou jen kratasy a tričko, a přinesl mi odněkud své tepláky a mikinu.

Neměl jsem sílu ho odmítnout. Navlékl jsem se do toho, pomohl mi s přilbou na hlavu, sám si narazil svou, taky černou, ale s červeným pruhem. Ubezpečil mě, že nepojede rychle. Řekl jsem, že mám hlad, nedáme si nejdřív snídani? Odpověděl, že tak pomalu zase nepojede.

Nasedl jsem za něj na bílou starší motorku, Suzuki, objemem si nejsem jist, v jeho garáži byly podobné aerodynamické

ky kapotované stroje ještě tři. Objal jsem jeho trup, jemně, přece jen je to intimní situace takhle v sedle, ale on zavrčel, ať se chytnu pořádně, rozjel se pomalu, abych si zvykl, ale pak brutálně přidal a až do Dubé mě trestal za to, že chodím s jeho dcerou, nakláněl se, zase se zvedal a já to musel absolvovat s ním, přísátý na něj jako klíště, a na té pumpě nad Dubou ani nezastavil, jenom tam pozdravil rukou či nohou další motorkáře a uháněli jsme zpátky do Mělníka. A já, když jsem po té půlhodině, nebo kolik mohlo uběhnout, možná víc nebo míň, slezl ze sedla, rovnou jsem se ohnul a pozvracel se, tam, přímo na jejich dvorku. Bylo to spíš dávení naprázdno.

Aleš se smál a řekl, že jsem si vedl dobře. Ohlédl jsem se ke stodůlce, tomu vejminku pro velkou holku, a tam v půdním okně byl Bětčin obličej, asi stejně bledý jako můj.

Radka nám umíchala vajíčka, ale můj hlad zůstal někde v těch zatačkách. Točila se mi hlava. Obě ho hubovaly, ale jen se šklebil a opakoval, že kluk jeho dcery musí něco vydržet. Byl bych protestoval, jakýpak kluk? Jenomže se mi nepřestávala točit hlava.

V poledne jsem se uvolil sednout si za Bětku na její starožitnou mašinku a nechal se plážovým tempem vézt po té strašidelné silnici ještě jednou, do Želíz na koupaliště. Během odpoledne mi nosila v kelímcích pivo, jedno za druhým, prý abych na ni nezanevřel. Prohlásil jsem, že si udělám papíry na motorku, aby nezanevřela ona na mě.

Jak jsme leželi na osuškách, ptal jsem se sám sebe, jestli jsem rád, anebo nerad, že jsem do ní zamilovaný, a taky že je to nebezpečné, vždyť mé předchozí vztahy, ať už bych slovo „vztahy“ dal do uvozovek, nebo ne, skončily smutkem a hořkostí. Tenhle byl pátý a já chtěl, aby už zůstal poslední, na jinou ženu jsem nebyl zvědavý. Jak se tam slunila v černobílých pruhovaných plavkách, fotil jsem si ji. Smála se a řekla, že večer si ji můžu vyfotit nahou, a já jí byl vděčný za tu důvěru, za to, že ji nenašlo, že bych ty fotografie někde zveřejnil bez jejího vědomí.

Když se plavčík díval do mobilu, skočili jsme do vody šipku, přestože se to nesmělo, a pak jsme zkoušeli plavat na druhou stranu nádrže a držet se při tom za ruce: já pravou, ona levou. Plavání to bylo vachrlaté, ale dokázali jsme to. Pak jsme se potopili a líbali se pod vodou.

Byl to nejkrásnější čas mého života. Vzal jsem si neplacené volno. Jezdili jsme se koupat do Želíz a do Mšena, obě městečka byla pro nás jako sousední ves, kde někoho známe a někoho ne. V jedné pokladně seděla paní Círusová, která se znala s Bětčinou babičkou, a tak nás pouštěla zadarmo, v druhé seděla Pavlína, Bětčina spolužačka ze základní školy, která tu byla na brigádě – i tady jsme to měli gratis. Smáli jsme se tomu jako děti a nosili paní Círusové a Pavlíně ze stánku limonádu, kávu nebo nanuka.

Z Čertových hlav, z jejich temen, jsme sledovali západ slunce osvětlující Říp a před ním vysoký komín mělnické elektrárny, na jeho vrcholku zůstávaly rudé paprsky nejdéle. Bětka se tam se mnou chtěla milovat, to jsem však nepřipustil, přece jen sem zespoda ze Želíz i večer chodili lidi ubytovaní v kempu, občas s dětmi. Řekla mi, že jsem suchar, a já jí slíbil, že své sucharství předvedu, až půjdeme spát. Nesmí ale být hlučná. Paní domácí sice nikdy nic neřekne, ale mně je to pokaždé trapné a nemůžu se jí ráno podívat do očí.

Jako v tom starém anglickém hororu, který jsem viděl zcela náhodou, platí, že sice věřím vědě vše, co se dá ověřit, ale jak mi věda vysvětlí, že člověk se zamiluje do člověka? Čím se to stalo? Proč?

Tento krásný otazník byl mezi námi a trval přesně jeden měsíc. TEN měsíc. Který už se neměl nikdy opakovat, ale opakování je matka moudrosti, nikoli milosti ani radosti, a už vůbec ne lásky.

Slam poetry na Kokoříně, festival elektronické hudby v pražském Crossu, noc na vltavských náplavkách, nejdřív na pravé, potom na levé, za zuřivé bouřky, jízda tramvají za svítání, vý-

let do Litoměřic, kde jsme se ve věžičce nad radnicí v ukrutném vedru líbali a nemohli se od sebe odtrhnout, až nás tam průvodkyně nechala se slovy, že na nás počká dole.

Bětcin táta jednoho víkendového dne v srpnu zmizel. Byl doma sám, takže nikdo nevěděl, jestli se jel projet v sobotu, nebo v neděli, ve všedních dnech na motorce nejezdil. Temné tušení jsme měli všichni, hlavně jeho žena a dcera. Každý den volaly do mělnické, českolipské i do pražských nemocnic, na policii. Nikdo nehlásil žádnou vážnou nehodu, to v jiných letech to bylo mnohem horší. Trasu Mělník–Dubá, tu obvyklou motorkářskou, jsme projeli tucetkrát tam a zpátky, bylo vyhlášeno pátrání, nad Kokořínským dolem dokonce v úterý létal vrtulník.

Chyběl Aleš, spolu s ním bílý motocykl, přilba, kombinéza, boty, doklady, jeho odvaha a ironická dobrosrdečnost, ale i to, co mě na něm dráždilo: občasná jízlivost, předvádění se a vychloubání. Co nechybělo, byl jeho mobil. Nechal ho ležet na okýnku v garáži, nad místem, kde parkoval suzuki. Téměř jistě ho tam zapomněl. Poslední hovor měl s kamarádem z motorkářské party. Ten pak vypověděl, o čem se bavili, a sice že on sám tentokrát mašinu neprojede, protože mají rodinnou sešlost. Policie zjistila totéž co Radka, která se s lidmi z party znala.

Takže jezdec byl sám a sám se taky ztratil. Zmizel z povrchu zemského a nikdo to nemohl pochopit. Snažil jsem se být Radce a hlavně Bětce útěchou, ale jestli vůbec v tomto někdo mohl uspět, pak to byl Lukáš, Radčin bratr. Sám na motorce nejezdil, říkal, že se jich bojí, a já mu v tomhle rozuměl, přestože před svou dívkou bych to přiznával nerad. Projížděl jsem s ním jeho škodovkou trasy z Mělníka do všech možných stran, nejen směrem na Dubou po ikonické klikatici, jezdili jsme i na Velvary a na Mladou Boleslav, na Roudnici, Katusice a Benátky nad Jizerou, Neratovice nebo Mnichovo Hradiště či Bělou pod Bezdězem.